

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / SENTABR /
9-SON, IV-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, sentabr.
IV-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TARKIBIY SILJISHLAR INTENSIVLIGI VA ULARNING IQTISODIY O'SISH SIFATIGA TA'SIRI	14
Muxamedov Sanjar Husnutdin o'g'li	
KICHIK BIZNESDA YUQORI QO'SHILGAN QIYMATLI SANOAT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI	21
Ergashev Ulug'bek Karimovich	
SOLIQ ISLOHOTLARI SHAROITIDA SOLIQ STAVKALARINING O'ZGARISHI VA SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI.....	26
Ashirbayev Odilbek Aminbayevich	
MOLIYAVIY BOSHQARUV VA LOYIHALARNI BOSHQARISH INTEGRATSIYASI: LOYIHA XARAJATLARI, MOLIYALASHTIRISH QARORLARI VA LOYIHA NATIJADORLIGI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING KONTSEPTUAL TAHLILI	32
Abdukarimov Akbar G'anisherovich	

MOLIYAVIY BOSHQARUV VA LOYIHALARNI BOSHQARISH INTEGRATSIYASI: LOYIHA XARAJATLARI, MOLIYALASHTIRISH QARORLARI VA LOYIHA NATIJADORLIGI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING KONTSEPTUAL TAHLILI

Abdukarimov Akbar G'anisherovich
Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti o'qituvchisi
ORCID: 0009-0001-8068-2077

Annotatsiya: Ushbu maqolada moliyaviy boshqaruv va loyihalarni boshqarish o'rtasidagi integratsiya, xususan, loyiha xarajatlarini boshqarish, moliyalashtirish qarorlari (qarz va kapital tarkibi) hamda loyiha natijadorligi o'rtasidagi bog'liqlik konseptual jihatdan tadqiq etiladi. Tadqiqotning maqsadi — loyiha-asosidagi tashkilotlarda moliyaviy boshqaruv amaliyotining loyiha va tashkilot natijadorligiga ta'sirini tushuntiruvchi konseptual model ishlab chiqishdan iborat, O'zbekiston tijorat banklari orqali moliyalashtirilayotgan investitsiya loyihalari kontekstiga alohida e'tibor qaratilgan holda. Xalqaro va mahalliy ilmiy adabiyotlar tahlili asosida loyiha xarajatlarini boshqarish, kapital tarkibi nazariyasi va loyiha moliyalashtirish amaliyoti o'rtasidagi bog'liqlik ko'rib chiqiladi. Metodologiya sifatida konseptual-analitik yondashuv va tanqidiy adabiyotlar tahlili qo'llanildi. Tahlil natijasida loyiha xarajatlarini rejalashtirish sifati, moliyalashtirish tarkibi va loyiha natijadorligi o'rtasidagi bog'liqlikni tavsiflovchi konseptual model va uchta nazariy asoslangan taklif ilgari surildi. Muallifning shaxsiy yondashuvi moliyaviy boshqaruvni loyiha boshqaruvining ajralmas, strategik tarkibiy qismi sifatida ko'rishdan iborat. Ilmiy yangilik — ushbu bog'liqlikni O'zbekiston investitsiya loyihalarini moliyalashtirish tizimi kontekstida birinchi marta konseptual jihatdan tizimlashtirishdir. Xulosa va takliflar loyiha-asosidagi tashkilotlar va tijorat banklari uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: moliyaviy boshqaruv; loyihalarni boshqarish; loyiha xarajatlari; kapital tarkibi; loyihani moliyalashtirish; loyiha natijadorligi; O'zbekiston.

Аннотация: В статье концептуально исследуется интеграция финансового менеджмента и управления проектами, в частности взаимосвязь между управлением затратами на проект, решениями о финансировании (структура заемного и собственного капитала) и результативностью проекта. Цель исследования - разработка концептуальной модели, объясняющей влияние практики финансового управления на результативность проекта и организации в проектно-ориентированных организациях, с особым вниманием к контексту инвестиционных проектов, финансируемых через коммерческие банки Узбекистана. На основе анализа международной и отечественной научной литературы рассматривается взаимосвязь между управлением затратами на проект, теорией структуры капитала и практикой проектного финансирования. В качестве методологии использованы концептуально-аналитический

подход и критический анализ литературы. В результате анализа предложены концептуальная модель и три теоретически обоснованных предложения, описывающих взаимосвязь между качеством планирования затрат на проект, структурой финансирования и результативностью проекта. Авторский подход заключается в рассмотрении финансового менеджмента как неотъемлемой стратегической составляющей управления проектами. Научная новизна работы - первая концептуальная систематизация данной взаимосвязи в контексте системы финансирования инвестиционных проектов Узбекистана. Выводы и рекомендации имеют практическое значение для проектно-ориентированных организаций и коммерческих банков.

Ключевые слова: финансовый менеджмент; управление проектами; затраты на проект; структура капитала; проектное финансирование; результативность проекта; Узбекистан.

Abstract: This article conceptually examines the integration of financial management and project management, specifically the relationship among project cost management, financing decisions (debt - equity structure), and project performance. The study aims to develop a conceptual model explaining how financial management practices affect project and organizational performance in project-based organizations, with particular attention to investment projects financed through commercial banks in Uzbekistan. Drawing on international and local scholarly literature, the paper examines the relationship among project cost management, capital structure theory, and project financing practice. A conceptual-analytical approach combined with critical literature synthesis was used as the methodology. The analysis results in a conceptual model and three theory-grounded propositions describing the relationship among the quality of project cost planning, financing structure, and project performance. The author's original contribution is to treat financial management as an integral, strategic component of project management rather than a separate back-office function. The scientific novelty is the first conceptual systematization of this relationship within the context of Uzbekistan's investment project financing system. The conclusions and recommendations carry practical value for project-based organizations and commercial banks.

Keywords: financial management; project management; project cost; capital structure; project financing; project performance; Uzbekistan.

KIRISH

Loyihalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish nafaqat texnik va tashkiliy omillarga, balki loyiha xarajatlarini oqilona rejalashtirish va uni moliyalashtirish manbalarini to'g'ri tanlashga ham chambarchas bog'liq. Xalqaro tadqiqotlar loyiha xarajatlarini boshqarish — xarajatlarni baholash, budjetlashtirish va nazorat qilish — loyiha va umumiy tashkilot natijadorligiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi, xususan, moliya sohasidagi loyihalarda, bu yerda fiskal mas'uliyat alohida ahamiyatga ega [5]. Shu bilan birga, loyiha xarajatlarini aniq bashorat qila olmaslik loyiha budjetining oshib ketishiga va moliyaviy barqarorlikning izdan chiqishiga olib kelishi mumkin, bu esa xarajatlarni bashorat qilishning ishonchligini oshirish zaruriyatini keltirib chiqaradi [8].

Biroq, loyiha xarajatlarini boshqarish adabiyoti ko'pincha loyihaning o'zi ichki jarayonlariga (baholash, nazorat) qaratilgan bo'lib, loyihani moliyalashtirish manbai — qarz yoki kapital, ichki yoki tashqi resurslar — tanlovi bilan bog'liq strategik moliyaviy qarorlarni deyarli hisobga olmaydi. Aksincha, korporativ moliya nazariyasi kapital tarkibi tanlovining tashkilot qiymati va moliyaviy barqarorligiga ta'sirini chuqur o'rgangan [6], shuningdek, qarz moliyalashtirishning agentlik xarajatlari va moliyaviy qiyinchilik xavfini keltirib chiqarishi mumkinligini ko'rsatgan [3, 7]. Ushbu ikki adabiyot oqimi — loyiha xarajatlarini boshqarish va korporativ moliyalashtirish nazariyasi — deyarli bir-biridan ajralgan holda rivojlanmoqda, garchi amaliyotda loyiha muvaffaqiyati aynan ularning kesishgan nuqtasida — ya'ni loyiha qanday xarajat qilinishi va u qanday moliyalashtirilishi o'rtasidagi o'zaro ta'sirda — hal qilinsa-da.

Bu bo'shliq O'zbekiston kontekstida yanada dolzarb ahamiyat kasb etadi: mamlakatda 2030 yilgacha 150 milliard AQSh dollaridan ortiq qiymatga ega 500 dan ortiq strategik ahamiyatga ega texnologik va infratuzilma loyihalarini amalga oshirish rejalashtirilgan bo'lib, bu loyihalarining katta qismi tijorat banklari kreditlari, davlat budjeti va xorijiy investitsiyalarning turli kombinatsiyasi orqali moliyalashtiriladi [4].

Tadqiqotning obyekti — loyiha-asosidagi tashkilotlarning moliyaviy boshqaruv tizimlari va ularni moliyalashtiruvchi tijorat banklari.

Tadqiqotning predmeti — loyiha xarajatlarini boshqarish sifati, moliyalashtirish tarkibi (qarz–kapital nisbati) va loyiha natijadorligi o'rtasidagi bog'liqlik mexanizmlari.

Tadqiqotning maqsadi — loyiha xarajatlarini boshqarish va moliyalashtirish qarorlarining loyiha natijadorligiga ta'sirini tushuntiruvchi konseptual model ishlab chiqish, O'zbekiston investitsiya loyihalarini moliyalashtirish tizimi kontekstiga alohida e'tibor qaratgan holda.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: 1) loyiha xarajatlarini boshqarish, kapital tarkibi nazariyasi va loyiha moliyalashtirish amaliyotiga oid tekshirilgan adabiyotlarni tizimlashtirish; 2) ushbu ikki adabiyot oqimi o'rtasidagi bog'lanmagan holatni va undan kelib chiqadigan bo'shliqlarni aniqlash; 3) konseptual model va nazariy asoslangan takliflarni ishlab chiqish; 4) O'zbekiston investitsiya loyihalarini moliyalashtirish tizimi kontekstida amaliy xulosalarni muhokama qilish [4].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kilani va boshqalar [5] Iordaniya moliya sektoridagi 331 ta loyiha misolida o'tkazgan tadqiqotida loyiha qamrovi, vaqt, xarajat va sifat boshqaruvining loyiha natijadorligi va umumiy biznes natijadorligiga to'g'ridan-to'g'ri ijobiy ta'sir ko'rsatishini aniqladi; xususan, xarajatlarni baholash, budjetlashtirish va xarajatlarni nazorat qilish orqali loyiha xarajatlarini boshqarish loyiha natijadorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Bu topilma moliya sohasidagi loyihalar uchun alohida ahamiyatga ega, chunki bu yerda fiskal mas'uliyat loyiha moliyaviy barqarorligini belgilaydi.

Narbaev va boshqalar [8] mashinaviy o'qitish usullaridan foydalanib, loyiha xarajatlarini bashorat qilish ishonchligini oshirish mumkinligini ko'rsatadi, bu esa loyiha budjetining oshib ketishi xavfini kamaytirishga xizmat qiladi. Haaskjold va boshqalar [2] qurilish loyihalarini boshqarish xarajatlarini "loyiha anatomiyasi" nuqtayi nazaridan tahlil qilib, loyihani boshqarish xarajatlarining o'zi loyiha umumiy budjetining sezilarli qismini tashkil etishini va bu xarajatlarni tushunish loyiha moliyaviy rejalashtirishini yaxshilash uchun zarurligini ko'rsatadi.

Korporativ moliya nazariyasining klassik asosi bo'lgan Modilyani va Miller [6] teoremasiga ko'ra, mukammal bozor sharoitida kapital tarkibi (qarz va o'z kapitali nisbati) tashkilot qiymatiga ta'sir qilmaydi; biroq soliq, bankrotlik xarajatlari va axborot assimetriyasi kabi real bozor nomukammalliklari mavjud bo'lganda, bu xolislik buziladi. Jensen va Mekling [3] agentlik nazariyasi orqali qarz moliyalashtirishning boshqaruvchilar va aksiyadorlar o'rtasidagi manfaatlar to'qnashuvini kamaytirish bilan bir qatorda, moliyaviy qiyinchilik va ortiqcha xavf qabul qilish xavfini ham keltirib chiqarishini ko'rsatadi. Mayers [7] esa qarz moliyalashtirilgan tashkilotlarning kelajakdagi investitsiya imkoniyatlaridan (real opsiyonlardan) voz kechishi mumkinligini, bu esa yuqori qarz yukiga ega loyiha-asosidagi tashkilotlarning yangi strategik loyihalarni boshlashda qiyinchilik chekishini ko'rsatadi.

Loyihalarni boshqarish nuqtayi nazaridan, Ahmadi-Javid va boshqalar [1] loyiha portfelini boshqarishda risklarga javob berish rejalashtirishning resurslarni taqsimlash va moliyaviy natijadorlikka bevosita ta'sir qilishini ko'rsatadi, bu esa loyiha darajasidagi moliyaviy qarorlarning portfel darajasidagi strategik oqibatlariga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Kasimova [4] O'zbekistonda real sektor investitsiya loyihalarini moliyalashtirish mexanizmlarini tahlil qilib, tijorat banklari kredit portfelida investitsiya kreditlari ulushi, moliyalashtirish manbalarining diversifikatsiyasi va loyiha tashabbuskorlarining o'z mablag'lari orqali ishtirokini o'rganadi. Muallif kredit mahsulotlarini diversifikatsiya qilish, kapital bozorini rivojlantirish va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish bo'yicha takliflar ishlab chiqadi. Tadqiqot makroinstitutsional yondashuv asosida amalga oshirilgan bo'lib, individual loyiha darajasida xarajatlarni boshqarish sifati va moliyalashtirish tarkibi o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish uchun qo'shimcha ilmiy izlanishlarga yo'l ochadi.

Yuqoridagi tahlil quyidagi bo'shliqlarni ko'rsatadi: nazariy bo'shliq — loyiha xarajatlarini boshqarish adabiyoti [2, 5, 8] korporativ kapital tarkibi nazariyasi [3, 6, 7] bilan integratsiyalashmagan; metodologik bo'shliq — mavjud tadqiqotlar loyiha darajasidagi xarajat boshqaruvi sifati bilan tashkilot darajasidagi moliyalashtirish tarkibi tanlovi o'rtasidagi o'zaro ta'sirni birgalikda modellashtirmaydi; kontekstual bo'shliq — O'zbekiston bo'yicha mavjud tadqiqot [4] makroinstitutsional darajada bo'lib, loyiha darajasidagi moliyaviy boshqaruv amaliyotini qamrab olmaydi; amaliy bo'shliq — loyiha-asosidagi tashkilotlar va ularni moliyalashtiruvchi banklar loyiha xarajatlarini boshqarish sifati kredit shartlari va moliyalashtirish tarkibi bilan bog'lovchi aniq freymvorkka ega emas. Mazkur maqola aynan shu bo'shliqlarni to'ldirishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot kontseptual-analitik yondashuvga asoslanadi. Qidiruv Google Scholar orqali, nashriyot darajasidagi metama'lumotlar (jurnal, jild, son, DOI) bilan tasdiqlangan holda amalga oshirildi. Qidiruv so'zlari "loyiha xarajatlarini boshqarish", "loyihani moliyalashtirish", "kapital tarkibi" va "loyiha natijadorligi" so'z birikmalarini, shuningdek, "O'zbekiston" va "investitsiya loyihalarini moliyalashtirish" so'z birikmalarini o'z ichiga oldi. Qidiruv 2022–2026-yillarni qamrab oldi, korporativ moliya nazariyasining uchta klassik asosi — Modilyani va Miller (1958) [6], Jensen va Mekling (1976) [3], hamda Mayers (1977) [7] — nashr etilgan sanasidan qat'i

nazar kiritildi. Faqat taqrizdan o'tgan jurnal maqolalari va nashriyot ma'lumotlari orqali mustaqil tekshirilishi mumkin bo'lgan manbalar kiritildi.

Tahlil jarayonida manbalar uchta konstruksiya bo'yicha kodlashtirildi: loyiha xarajatlarini boshqarish sifati, moliyalashtirish tarkibi (qarz–kapital nisbati) va loyiha natijadorligi. Ushbu kodlashtirish 2.4-bandda sanab o'tilgan bo'shliqlarni aniqlash va 4-bo'limdagi kontseptual modelni shakllantirish imkonini berdi. Bu sof nazariy-kontseptual maqola bo'lib, unda o'ylab topilgan yoki simulyatsiya qilingan statistik ma'lumotlar taqdim etilmaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'tkazilgan tahlil asosida quyidagi kontseptual model konstruksiyalari tizimlashtirildi (1-jadval).

1-jadval. Taklif etilayotgan kontseptual model konstruksiyalari va ularning nazariy asoslari¹

Konstruksiya	Nazariy asos	Modeldagi roli
Loyiha xarajatlarini boshqarish sifati	Kilani va b. [5]; Narbaev va b. [8]; Haaskjold va b. [2]	Mustaqil o'zgaruvchi - xarajatlarni baholash, byudjetlashtirish va nazorat qilish aniqligi
Moliyalashtirish tarkibi (qarz–kapital nisbati)	Modilyani va Miller [6]; Jensen va Mekling [3]; Mayers [7]	Moderator -loyihaning qarz va o'z kapitali orqali moliyalashtirish nisbati
Portfel darajasidagi risk-moliya bog'lanishi	Ahmadi-Javid va b. [1]	Vositachi mexanizm - loyiha darajasidagi qarorlarning portfel darajasidagi moliyaviy oqibatlari
Institutsional moliyalashtirish muhiti	Kasimova [4]	Kontekstual sharoit - bank kredit siyosati, kredit mahsulotlari xilma-xilligi, davlat dasturlari
Loyiha natijadorligi	Kilani va b. [5]	Bog'liq o'zgaruvchi -byudjetga rioya qilish, moliyaviy barqarorlik, loyiha muvaffaqiyati

Ushbu tizimlashtirish asosida quyidagi uchta nazariy asoslangan taklif ilgari suriladi:

T1. Loyiha xarajatlarini boshqarish sifati (aniq baholash, budjetlashtirish va nazorat) loyiha natijadorligi bilan ijobiy bog'liq [5, 8].

T2. Loyihani moliyalashtirish tarkibidagi qarz ulushining oshishi moliyaviy intizom va nazoratni kuchaytirish orqali loyiha natijadorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bilan birga, qarz yukining muayyan darajadan oshishi moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, moliyaviy qiyinchiliklar xavfini boshqarish va yangi strategik loyihalarni amalga oshirish imkoniyatlarini hisobga olishni talab etadi [3, 6, 7].

T3. T1 va T2 dagi bog'liqliklarning kuchi institutsional moliyalashtirish muhitiga (masalan, kredit mahsulotlarining xilma-xilligi va bank moliyalashtirish siyosati) bog'liq bo'lib, xilma-xil va moslashuvchan kredit mahsulotlariga ega tizimlarda ushbu bog'liqliklar yanada samarali namoyon bo'lishi mumkin. Moliyalashtirish tizimining rivojlanishi va diversifikatsiyasi loyiha xarajatlarini boshqarish hamda moliyalashtirish qarorlarining samaradorligini oshirish uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi [4].

Ushbu uchta taklif loyiha xarajatlarini boshqarish va korporativ moliyalashtirish nazariyasini yagona kontseptual ramkaga birlashtiradi. Tahlil shuningdek, O'zbekistonda investitsiya kreditlari ulushi [4] loyiha darajasidagi moliyalashtirish va xarajatlarni boshqarish o'rtasidagi bog'liqlikni amalda o'rganish uchun muhim ilmiy yo'nalish ekanligini ko'rsatadi. Mazkur yo'nalish bo'yicha kelgusida olib boriladigan empirik tadqiqotlar institutsional moliyalashtirish muhitining loyiha natijadorligiga ta'sirini chuqurroq o'rganish, mavjud yondashuvlarni takomillashtirish va O'zbekiston sharoitiga mos ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan kontseptual tahlil loyiha xarajatlarini boshqarish sifati va loyihani moliyalashtirish tarkibi o'rtasidagi o'zaro ta'sirning loyiha natijadorligini belgilashda muhim, biroq hozirgacha alohida-alohida o'rganilgan ikki omil ekanligini ko'rsatadi. Bu xulosa loyiha-asosidagi tashkilotlar moliyaviy boshqaruvni loyiha boshqaruvdan ajratilgan orqa ofis funksiyasi sifatida emas, balki loyiha strategiyasining ajralmas qismi sifatida ko'rishni lozimligini tasdiqlaydi.

¹ Manba: Muallif ishlanmasi.

Tahlil asosida quyidagi amaliy takliflar ishlab chiqildi: 1) loyiha-asosidagi tashkilotlar loyiha xarajatlarini bashorat qilishda zamonaviy usullarni (jumladan, mashinaviy o'qitishga asoslangan bashorat modellarini) joriy etishi lozim [8]; 2) tijorat banklari investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda loyiha xarajatlarini boshqarish sifatini kredit shartlari (foiz stavkasi, muddat, garov talablari)ga bog'lovchi mezonlarni ishlab chiqishi maqsadga muvofiq; 3) loyiha-asosidagi tashkilotlar qarz va o'z kapitali nisbatini loyihaning risk darajasiga mos ravishda tanlashi, T2 da ko'rsatilgan chegaraviy ta'sirni hisobga olgan holda, ortiqcha qarz yukidan saqlanishi lozim; 4) O'zbekiston tijorat banklari tomonidan kredit mahsulotlarini diversifikatsiya qilish [4] loyiha darajasidagi moliyalashtirish moslashuvchanligini oshirish orqali T3 dagi bog'liqlikni kuchaytirishi mumkin.

Tadqiqotning asosiy cheklovi — uning sof konseptual xarakterga ega ekanligi: taklif etilgan model va uchta taklif hali empirik sinovdan o'tmagan. Kelgusi tadqiqotlarda ushbu takliflarni O'zbekiston loyiha-asosidagi tashkilotlari va ularni moliyalashtiruvchi tijorat banklaridan olingan birlamchi ma'lumotlar (moliyaviy hisobotlar, kredit shartlari, loyiha natijadorligi ko'rsatkichlari) asosida amaliy sinovdan o'tkazish tavsiya etiladi, bu esa modelning amaliy qo'llanilishini tasdiqlash yoki takomillashtirish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ahmadi-Javid, A., Fateminia, S. H., & Gemünden, H. G. (2020). A method for risk response planning in project portfolio management. *Project Management Journal*, 51(1), 77–95.
2. Haaskjold, H., Andersen, B., & Langlo, J. A. (2023). Dissecting the project anatomy: Understanding the cost of managing construction projects. *Production Planning & Control*, 34(2), 117–138. <https://doi.org/10.1080/09537287.2021.1901320>
3. Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305–360. [https://doi.org/10.1016/0304-405X\(76\)90026-X](https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X)
4. Kasimova, L. S. (2025). Improving financing of investment projects in the real sector of the economy. *International Journal of Science and Research Archive*, 16(3), 1089–1095. <https://doi.org/10.30574/ijrsra.2025.16.3.2685>
5. Kilani, Q., Harahsheh, F., Najdawi, S., Khzouz, A., Al-badaine, G., Abualfalayeh, G., & Hanandeh, A. (2024). Evaluating the impact of scope, time, cost, and quality management on project performance and business overall performance in Jordanian financial sector. *Journal of Project Management*, 9, 301–310. <https://doi.org/10.5267/j.jpm.2024.9.003>
6. Modigliani, F., & Miller, M. H. (1958). The cost of capital, corporation finance and the theory of investment. *American Economic Review*, 48(3), 261–297.
7. Myers, S. C. (1977). Determinants of corporate borrowing. *Journal of Financial Economics*, 5(2), 147–175. [https://doi.org/10.1016/0304-405X\(77\)90015-0](https://doi.org/10.1016/0304-405X(77)90015-0)
8. Narbaev, T., Hazir, Ö., Khamitova, B., & Talgat, S. (2024). A machine learning study to improve the reliability of project cost estimates. *International Journal of Production Research*, 62(12), 4372–4388.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 9/4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
